

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Κ. ΒΛΑΧΟΣ

ΜΕΛΗ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ

Κατά την άποψή μας, από τη στιγμή που ήθελε ο νομοθέτης να επιτρέψει τη συμμετοχή τρίτων μη χρηστών μελών στο συνεταιρισμό για λόγους κεφαλαιακής ενίσχυσης, όπως αναφέρει, θα έπρεπε παράλληλα να θέσει κάποιες ασφαλιστικές δικλείδες για να προστατέψει τα μέλη χρήστες του συνεταιρισμού, αλλά και τον ίδιο το συνεταιρισμό ως αυτόνομη ένωση προσώπων από το να μετατραπεί σε μία ακόμη κεφαλαιουχική εταιρεία.

Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, την προσπάθειά μας να κατανοήσουμε το ρόλο, την αναγκαιότητα, αλλά και τους πιθανούς κινδύνους που παρουσιάζει η συμμετοχή των τρίτων μη χρηστών μελών ("non user investor members") στο συνεταιρισμό, με το να ανατρέξουμε αρχικά στην 3^η Συνεταιριστική Αρχή, της Οικονομικής Συμμετοχής των Μελών στο Συνεταιρισμό : « Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού τους. Ένα μέρος, τουλάχιστον του κεφαλαίου αυτού αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν, για να γίνουν μέλη. Τα μέλη διαθέτουν τα πλεονάσματα για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους σκοπούς: την ανάπτυξη του συνεταιρισμού τους, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, μέρος των οποίων τουλάχιστον, θα είναι αδιανέμητα, απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό και υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων, που εγκρίνονται από τα μέλη.».

Είναι μάλλον αυτονόητο ότι συνεταιρισμοί, όπως όλες οι επιχειρήσεις, χρειάζονται κεφάλαια για τη χρηματοδότηση και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Για να καταστεί αυτό δυνατό πρέπει να ευνοηθεί η άντληση κεφαλαίων από τα μέλη, αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει η απόδοση των βασικών μεριδίων κεφαλαίου, που παρέχουν δικαιώματα ψήφου, να είναι περιορισμένη, όπως απαιτεί η Τρίτη Συνεταιριστική Αρχή. Σε

αντίθετη περίπτωση, η απαίτηση δημιουργίας αποδόσεων επί του κεφαλαίου των μελών πέραν εκείνης, που απαιτείται για τη διατήρηση της σχετικής αξίας, θα μειώσει το λειτουργικό πλεόνασμα ενός συνεταιρισμού και θα εμποδίσει την περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του.

Ο προτιμώμενος τρόπος για την άντληση πρόσθετου κεφαλαίου από τους συνεταιρισμούς είναι να δοθεί η δυνατότητα στα μέλη, που είναι πρόθυμα και έχουν την ικανότητα να το κάνουν, να συμμετέχουν σε πρόσθετα κεφάλαια, χωρίς δικαίωμα ψήφου. Οι κεφαλαιουχικές ή οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις χωρίς δικαίωμα ψήφου, μερικές φορές αποκαλούμενες «μετοχές χωρίς δικαίωμα ψήφου», μπορούν να λάβουν εγγυημένη αποζημίωση με «δίκαιο επιτόκιο της αγοράς ή αντισταθμιστικό επιτόκιο», ώστε να προκύψει εύλογη απόδοση για επενδύσεις χωρίς αύξηση του ελέγχου.

Η ουσία της άνω 3^{ης} Συνεταιριστικής Αρχής εντοπίζεται στο ότι οι συνεταιρισμοί υπάρχουν, για να καλύπτουν τις ανάγκες των ανθρώπων, όχι, κυρίως, για να πετύχουν μία κερδοσκοπική απόδοση του κεφαλαίου που επενδύεται. Μάλιστα, η όλη δομή της συνεταιριστικής επιχείρησης είναι σχεδιασμένη γύρω από την έννοια του κεφαλαίου να τίθεται στην υπηρεσία των ανθρώπων και της εργασίας και, όχι το αντίστροφο. Το «κεφάλαιο» πρέπει να αντλείται κατά τέτοιο τρόπο που να είναι συμβατό με τον ορισμό του «συνεταιρισμού» στη Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα και τον δημοκρατικό χαρακτήρα και τη λειτουργία του συνεταιρισμού ως επιχείρησης.

Η ίδρυση συνεταιριστικών οργανώσεων ανά τον κόσμο ξεκίνησε με τη βασική δομή : ένα μέλος, μία ψήφος. Τα μέλη όλοι υποχρεώθηκαν να αγοράσουν τον ίδιο αριθμό μερίδων - συχνά, ως προϋπόθεση απόκτησης της ιδιότητας του μέλους. Οι μερίδες των μελών, συνήθως, επιστρέφονται, όταν το μέλος αποχωρεί από τον συνεταιρισμό. Για δεκαετίες, οι συνεταιρισμοί βασίστηκαν σε ένα μονιστικό μοντέλο ιδιοκτησίας, για να αποκτήσουν πρόσβαση στα

κεφάλαια των μελών. Η έννοια του «κεφαλαίου», όπως διατυπώνεται στην ανωτέρω Αρχή πρέπει να νοείται, κυρίως, ως οικονομική έννοια και, όχι μόνο με την έννοια που χρησιμοποιείται στη λογιστική, για να ορισθεί το μετοχικό κεφάλαιο μίας επιχείρησης.

Οι μερίδες των μελών που παρέχουν κεφάλαια στο συνεταιρισμό δεν είναι, όπως οι μετοχές των επενδυτών στις κεφαλαιουχικές ανώνυμες εταιρείες. Το κεφάλαιο, επομένως, που καταβάλλεται από τα μέλη, δεν είναι χρήματα που επενδύονται με σκοπό την απόληψη ενός επενδυτικού κέρδους, αλλά είναι «σφραγισμένο κεφάλαιο» που επενδύεται για την παροχή αγαθών, υπηρεσιών ή απασχόλησης, που απαιτούνται από τα μέλη σε δίκαιη τιμή και δεν αποτελεί ένα εμπορεύσιμο περιουσιακό στοιχείο. Το κεφάλαιο χρηματοδοτεί τη βιώσιμη απόκτηση αγαθών που απαιτούνται για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων διασφαλίζοντας παράλληλα τη σταθερή αυτονομία σε σχέση με τρίτους, όπως προμηθευτές ή τραπεζίτες. Αυτός είναι, άλλωστε και ο λόγος που οι συγγραφείς και οι σχολιαστές των Συνεταιριστικών Αρχών είναι πάντοτε προσεκτικοί, όσον αφορά στη στροφή προς εξωτερικές πηγές κεφαλαίων πέραν των συνεταιρισμένων μελών. Η χρησιμοποίηση εξωτερικών πηγών κεφαλαίων συνιστά «παραβίαση» της ισορροπίας της διπλής ιδιότητας των μελών του συνεταιρισμού (ιδιοκτήτες και χρήστες της συνεταιριστικής επιχείρησης). Αυτή η διπλή ιδιότητα ισχυροποιεί τον συνεταιρισμό μέσω της απαραίτητης σύγκλισης συμφερόντων, διότι είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς, αλλά και οξύμωρο, τα συνεταιρισμένα μέλη να σκοπεύουν να «εκμεταλλευτούν» τον εαυτό τους.

Βέβαια, οι προκλήσεις της χρηματοδότησης μιας συνεταιριστικής επιχείρησης αποκλειστικά ή, κατά κύριο λόγο αποκλειστικά από τα μέλη της, έγιναν γρήγορα εμφανείς. Μία από αυτές τις προκλήσεις είναι η ακόλουθη: Οι συνεταιρισμοί μπορούν να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όσον αφορά στην απόκτηση τραπεζικών πιστώσεων, εξαιτίας της έλλειψης εξοικείωσης των δανειστών με τη

συνεταιριστική δομή και κατά την εκπλήρωση των τυπικών κριτηρίων δανειοδότησης. Οι δανειστές θεωρούν συνήθως τον δείκτη δανειακής συμμετοχής ως μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων για την παροχή της πίστωσης και μπορούν να επιβάλουν ένα συγκεκριμένο «όριο μόχλευσης» (leverage limit) ως προϋπόθεση πίστωσης. Για τους συνεταιρισμούς, αυτό μπορεί να αποτελέσει πρόβλημα, καθώς οι συνεταιρικές μερίδες συχνά ταξινομούνται ως «υποχρεώσεις» λόγω των χαρακτηριστικών εξαργύρωσής τους, γεγονός που σημαίνει ότι για πολλούς συνεταιρισμούς τα διατηρούμενα κέρδη ή τα αποθεματικά μπορεί να είναι τα μόνα μέσα που αναγνωρίζονται αληθινά από τους δανειστές ως ίδια κεφάλαια. Έτσι, προκύπτει η ανάγκη για τους συνεταιρισμούς να στραφούν σε άλλες πηγές εξωτερικού δανεισμού, όταν ειδικά συναντούν μέλη απρόθυμα να συνεισφέρουν περαιτέρω μέσω επενδύσεων στην κεφαλαιακή ενίσχυση.

Το ερώτημα, λοιπόν, που ετίθετο, ήταν το πώς θα αποκτούσαν πρόσβαση σε εξωτερικές πηγές κεφαλαίου ή σε επιπρόσθετα κεφάλαια προερχόμενα από μέλη και, παράλληλα να παραμείνουν πιστοί στις συνεταιριστικές αρχές και ειδικά στην 4^η Συνεταιριστική Αρχή της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας, λόγω των χρηματοδοτικών και συμβατικών υποχρεώσεων, που επιβάλλονται από εμπορικούς δανειστές ή επενδυτές επιχειρηματικών κεφαλαίων. Απαιτείται, επομένως, μεγάλη προσοχή στην άντληση κεφαλαίων από άλλες πηγές εκτός των ενεργά συναλλασσόμενων μελών, διότι οι ιδιαίτερες απαιτήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα σε ορισμένες χώρες έχουν προκαλέσει πραγματικές ανησυχίες για τον κίνδυνο ύπαρξης συνεταιρισμών ή ψευδο-συνεταιρισμών καλύτερα, οι οποίοι αντλώντας κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, στην ουσία καταστρατηγούν τις ασφαλιστικές δικλίδες του συνεταιρισμού, που αποσκοπούν στην προστασία όλων των μελών του, επενδυτών και μη.

Εάν, επομένως, το κεφάλαιο από εξωτερικές πηγές γίνει η κύρια πηγή χρηματοδότησης των συνεταιρισμών, τα μέλη κινδυνεύουν να χάσουν τον δημοκρατικό έλεγχο του συνεταιρισμού από τους εξωτερικούς επενδυτές. Σε περιπτώσεις, δε που η άντληση ξένων κεφαλαίων καθίσταται απαραίτητη για πρακτικούς λόγους (π.χ. λόγω οικονομικής στενότητας), θα πρέπει να καθορίζονται επενδυτικοί κανόνες, που να διασφαλίζουν ότι, τυχόν απόσυρση των κεφαλαίων από τους επενδυτές, δε θα αποσταθεροποιήσει ή θέσει εν γένει σε κίνδυνο την ίδια την υπόσταση του συνεταιρισμού.

Μάλιστα, ενώ παραδείγματα συμμετοχής μελών επενδυτών εντοπίζονται και σε μεγάλους και σε μικρούς συνεταιρισμούς σε όλες τις περιοχές του κόσμου, ωστόσο, δεν έχουν στεφθεί με επιτυχία όλα αυτά τα εγχειρήματα. Σε κάποιες περιπτώσεις, η πλειοψηφία των μελών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα συμφέροντά τους εξυπηρετούνται καλύτερα μέσω της μετατροπής σε ένα κεφαλαιουχικό -εταιρικό μοντέλο. Σε άλλες περιπτώσεις, οι συνεταιρισμοί δεν είχαν οικονομική επιτυχία μετά την προσέλκυση εξωτερικών επενδυτών, καατλείποντας την αποτυχημένη επιχείρηση στα χέρια των εξωτερικών πιστωτών. Μια περαιτέρω σκέψη είναι ότι ακόμη και, όταν τα μέλη διατηρούν τον νόμιμο έλεγχο, οι εξωτερικοί επενδυτές ενδέχεται να εξακολουθούν να ασκούν επιρροή στον συνεταιρισμό. Άλλωστε, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι οι συνεταιριστικές αρχές, ιδίως του δημοκρατικού ελέγχου από τα μέλη και της οικονομικής συμμετοχής των μελών επηρεάζουν τη δομή του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Επομένως, η προσέλκυση επιπλέον μελών ή εξωτερικών επενδύσεων πρέπει να είναι μια πράξη εξισορρόπησης μεταξύ της προσφοράς των χαρακτηριστικών που απαιτούνται, για να καταστούν τα χρηματοπιστωτικά αυτά μέσα, ελκυστικά για τους επενδυτές, τη συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις για τη συνεταιριστική δομή και την ευλαβική τήρηση των συνεταιριστικών αρχών.

Η μόνη λύση, που προτείνεται, στο ανωτέρω πρόβλημα της διατήρησης του δημοκρατικού ελέγχου είναι η διατήρηση μόνο στο πρόσωπο των μελών, εκείνων των δικαιωμάτων που συνδέονται με τα δικαιώματα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, στο σύνολό τους ή στην πλειοψηφία τους. Με τη διατήρηση, μάλιστα, της αρχής του, «ένα μέλος, μία ψήφος», επιτρέπεται ταυτόχρονα στα μέλη ή και στα μη μέλη να συμμετάσχουν στην εκτίμηση της «αξίας» ενός συνεταιρισμού. Επίσης και η «πώληση» χρεωστικών τίτλων σε μη μέλη μπορεί να παρέχει πρόσβαση στον εξωτερικό δανεισμό, χωρίς να επηρεάζεται η συνεταιριστική ταυτότητα και το καθεστώς της συνεταιριστικής ιδιοκτησίας. Μία ακόμη λύση για τη διατήρηση και της αυτονομίας και της οικονομικής ανεξαρτησίας του συνεταιρισμού είναι το κεφάλαιο να προέρχεται από πηγές του ίδιου του συνεταιρισμού μέσω των μερίδων των μελών και μερίδων χωρίς ψήφο, καθώς και από τη δημιουργία αδιανέμητων αποθεματικών.

Την άποψη αυτή περί ασυμβιβάστου μεταξύ της συμμετοχής των μελών επενδυτών και της διατήρησης του δημοκρατικού ελέγχου από τα μέλη στους συνεταιρισμούς υποστηρίζουν σθεναρά και οι κ.κ. Frank Lowery και Wayne Schatz (μέλη της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας), οι οποίοι επιμένουν ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο είναι «φιλοσοφικό κεφάλαιο», άρα εγγενώς ασύμβατο με κεφάλαιο επενδυτών, το οποίο «σε περιόδους κρίσης εκ της φύσεώς του, θα ωθήσει τη συνεταιριστική μορφή επιχείρησης «προς τα κάτω».

Ειδικότερα, στο πλαίσιο μιας Μελέτης της ICA με τίτλο «*Ο Γρίφος του Συνεταιριστικού Κεφαλαίου*» αναφέρουν τα ακόλουθα: «Δεν υπάρχει έλλειψη συνεταιριστικών κεφαλαίων. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι συνεταιρισμοί πρέπει να επικεντρωθούν στην Αρχή της «Συνεργασίας μεταξύ Συνεταιρισμών», ωσάν να πρόκειται για κάτι περισσότερο από ενιαία εταιρική ταυτότητα ή άσκηση πίεσης στην κυβέρνηση. Θα πρέπει να μοχλεύσουμε την τεράστια συλλογική δύναμή μας, να βοηθήσουμε άλλους συνεταιρισμούς να επιβιώσουν σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από κεφάλαια

επενδυτών. Πολλοί μηχανισμοί υπάρχουν ήδη. Πρέπει να πάρουμε τα καλύτερα από καθένα από αυτούς και να τους αναπαραγάγουμε σε χώρες όπου δεν υπάρχουν ακόμη. Αν αυτό σημαίνει άσκηση πίεσης για τη νομοθετική αλλαγή, τότε ας προχωρήσουμε στην πρόκληση. Οι συνεταιρισμοί ήταν μια καινοτομία στον καιρό τους. Ας καινοτομήσουμε τώρα συνεταιριστικά, να γίνουμε ένας καταλύτης για μια συνεταιριστική κοινωνία.».

Σύμφωνα με τους ανωτέρω, η εισαγωγή του επενδυτικού κεφαλαίου σε έναν συνεταιρισμό μπορεί να οδηγήσει στη διάλυση του, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου η κερδοφορία του συνεταιρισμού είναι τόση, ώστε να μην είναι σε θέση να εκπληρώσει τις ανάγκες μεγιστοποίησης του κεφαλαίου των επενδυτών ιδιοκτητών του κεφαλαίου ή όταν η οικονομική αποδοτικότητα του συνεταιρισμού είναι ασταθής στο χρόνο. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία κατά την εισαγωγή ξένων κεφαλαίων στο συνεταιρισμό είναι, εάν αυτή η ενσωμάτωση επενδυτικών κεφαλαίων έγινε από επιλογή των ίδιων των συνεταιριστών, λόγω αλλαγής νοοτροπίας στα μέλη του ή στις «φιλοσοφικές» προδιαθέσεις των τελευταίων. Αυτή η αλλαγή επικεντρώνεται κυρίως στην προδιάθεση των μελών να απομακρυνθούν από τις Συνεταιριστικές Αρχές, συμπεριλαμβανομένης της ικανοποίησης των ενδιαφερόντων των μελών και της κοινότητας και να στοχεύουν στη μεγιστοποίηση της οικονομικής απόδοσης των ιδιοκτητών του κεφαλαίου.

Για να το θέσουμε λίγο διαφορετικά, η άποψή μας είναι ότι το συνεταιριστικό κεφάλαιο και το κεφάλαιο ιδιοκτησίας των επενδυτών (δηλαδή, μη συνεταιριστικό) είναι θεμελιωδώς ασύμβατα και ότι η εισαγωγή κεφαλαίου επενδυτών σε μια συνεταιριστική οργάνωση μπορεί να είναι μια συνταγή για τη διάλυση αυτής της οργάνωσης ως αμιγώς συνεταιριστικής. Ο μοναδικός τρόπος να αποφευχθεί το τελευταίο είναι ο συνεταιρισμός καθ' όλο το χρονικό διάστημα συμμετοχής των μελών επενδυτών να παραμένει κερδοφόρος, για να μπορεί να

καταβάλει την αποζημίωση, που απαιτείται από τον επενδυτή στον οποίο ανήκει το κεφάλαιο, αλλά η διάλυση είναι σχεδόν αναπόφευκτη, μόλις ο συνεταιρισμός καταστεί ασύμφορος, διότι τα μέλη επενδυτές θα θελήσουν να αποσύρουν τα επενδεδυμένα κεφάλαιά τους.

Ως προς τη θέση του νομοθέτη, που εμπεριέχεται στην αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου, ότι η ύπαρξη του παγίου προβλήματος χρηματοδότησης των αγροτικών συνεταιρισμών ήταν λόγος εξαιτίας του οποίου προτάθηκε η εισαγωγή μελών επενδυτών στο συνεταιρισμό, αρκεί να αναφερθεί ότι υπάρχει αφθονία συνεταιριστικού κεφαλαίου στον χρηματοπιστωτικό κόσμο, καθώς και κεφάλαιο ελεγχόμενο ή κατευθυνόμενο από τους ιδιοκτήτες συνεταιριστικού κεφαλαίου. Στο μέτρο του δυνατού, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αυτό το κεφάλαιο και η πρόσβαση σε κεφάλαιο επενδυτών να αποτελεί την έσχατη λύση. Το ζήτημα της πρόσβασης των συνεταιρισμών σε κεφάλαιο και, ιδιαίτερα σε συνεταιριστικό κεφάλαιο μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστεί με νομοθετικές και διαρθρωτικές αλλαγές, υποστηριζόμενες και προωθούμενες από συνεταιρισμούς και υποστηρικτές των ιδεών τους ή από φορείς με παρόμοια δομή, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών στις Συνεταιριστικές Αρχές της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας.

Οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν, κατ' ελάχιστο:

- Να καταστεί η διατύπωση των Συνεταιριστικών Αρχών πολύ σαφέστερη όσον αφορά την «Συνεργασία μεταξύ των Συνεταιρισμών», αναφορικά με το συνεταιριστικό κεφάλαιο και το κεφάλαιο που ελέγχεται από συνεταιρισμούς.

- Δημιουργία ενός συνεταιριστικού ταμείου σταθεροποίησης προς υποβοήθηση των συνεταιρισμών που αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικές δυσκολίες.

- Δημιουργία ενός φορέα συνεργασίας αλληλασφαλιστικών ταμείων και συνεταιρισμών, ο οποίος θα επιτρέπει στις αλληλασφαλιστικές εταιρείες να συγχωνεύονται με συνεταιρισμούς και με άλλους

φορείς με παρόμοια δομή και στήριξη στα μέλη, χωρίς την ανάγκη να εγκαταλείψουν τον αμοιβαίο χαρακτήρα ή τον συνεταιριστικό χαρακτήρα, και

- Δημιουργία μηχανισμών χρηματοδότησης και επένδυσης, που θα επιτρέπουν στους συνεταιρισμούς να έχουν πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά μέσα με τους όρους και τις συνθήκες της αγοράς, όπου τα εν λόγω μέσα ανήκουν ή ελέγχονται από τους ιδιοκτήτες κεφαλαίων με τη συνεταιριστική φιλοσοφία.

Εν τέλει, αυτό που πραγματικά θα παρέχει στους συνεταιρισμούς πρόσβαση σε κεφάλαια είναι οι άλλοι συνεταιρισμοί, δικαιολογώντας και το περιεχόμενο της 6^{ης} Συνεταιριστικής Αρχής «Συνεργασία μεταξύ Συνεταιρισμών». Με την εμπέδωση των συνεταιριστικών αρχών, οι εκπαιδευμένοι συνεταιριστές θα προωθήσουν πιο σθεναρά την ιδέα ότι οι συνεταιρισμοί αποτελούν καταλύτες για μια συνεταιριστική κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό, η αρχή της «συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών» δεν θα είναι απλώς μία φράση, αλλά θα περιλαμβάνει την έννοια ότι οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να διευκολύνουν την πρόσβαση σε συνεταιριστικό κεφάλαιο από άλλους συνεταιρισμούς και όχι να καταφεύγουν σε κεφάλαια ιδιωτών επενδυτών, ειδικά σε περιόδους οργανωτικής πίεσης και αδυναμίας των συνεταιρισμών, όπου είναι περισσότεροι εκτεθειμένοι. Οι «αδελφές» συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να αξιολογούν την ανάγκη και να παρέχουν κεφάλαιο για την αποκατάσταση του συνεταιρισμού ή στη χειρότερη περίπτωση, να διασώσουν ό,τι μπορεί να διασωθεί για τον συνεταιριστικό τομέα και την συνεταιριστική κίνηση. Με τον τρόπο αυτό, θα πρέπει να επικεντρώνονται τόσο στα συμφέροντα των μελών όσο και στη διατήρηση της συνεταιριστικής μορφής επιχείρησης.

Περαιτέρω, μία ακόμη λύση για τη χρηματοδότηση των συνεταιρισμών, χωρίς να θίγεται η ουσία της ταυτότητάς τους, είναι εκείνη που έχει εφαρμοστεί σε αφρικανικούς συνεταιρισμούς, όπου η κυβέρνηση γίνεται ένας δυνητικός «συμμέτοχος» στο κεφάλαιο του συνεταιρισμού. Ειδικότερα, στην Κένυα και την Γκάνα,

ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις έχουν χρησιμοποιήσει επιχειρηματικά κεφάλαια, για την υποβοήθηση της νεολαίας και για την ανάπτυξη των γυναικών, που διατίθενται από την κυβέρνηση για την προώθηση των μελών τους, επιτυγχάνοντας με αυτόν τον τρόπο, παράλληλα την ανάπτυξη και των ίδιων των συνεταιρισμών. Είναι ενδιαφέρον το ότι τα κονδύλια αυτά στοχεύουν μόνο σε συνεταιρισμούς που πληρούν ορισμένα κατώτατα όρια, που προβλέπονται από το εκεί κανονιστικό πλαίσιο.

Το ίδιο δεν μπορεί να ειπωθεί για περιπτώσεις στις οποίες η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τους συνεταιρισμούς, για να αποκτήσει πολιτική πελατεία π.χ. κατά τη διάρκεια ενός έτους εκλογών. Η πιθανότητα επιτυχίας, ως αποτέλεσμα εξωτερικής υποστήριξης από την κυβέρνηση είναι περιορισμένη, όπου δεν υφίστανται τα κατάλληλα συστήματα, όπου ο συνεταιριστικός τομέας είναι σχετικά αδύναμος και, όπου οι κυβερνητικές αρχές δεν κατανοούν ή δεν εκτιμούν τη μοναδικότητα του συνεταιριστικού μοντέλου.

Οι πιθανότητες επιτυχίας ενός τέτοιου μοντέλου κυβερνητικής στήριξης, που δε θα καταλήγει σε φαινόμενα άσκησης άκρατης και άκριτης κυβερνητικής επιρροής, εντοπίζονται μόνο στην ουσιαστική εμπέδωση της 5ης Συνεταιριστικής Αρχής της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης και Πληροφόρησης και από τα μέλη και τους εργαζομένους του συνεταιρισμού, αλλά και από τους κυβερνώντες και το εν γένει κοινωνικό σύνολο. Όσο περισσότερο οι προαναφερθέντες αντιληφθούν εις βάθος και γνωρίσουν τα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά οφέλη, που οι συνεταιρισμοί φέρουν στο «τραπέζι της ανθρωπότητας», τόσο περισσότερο θα προστατευθούν η αυτονομία, η ανεξαρτησία και τα δημοκρατικά δικαιώματα των μελών των συνεταιρισμών. Επομένως, η κυβερνητική υποστήριξη των συνεταιρισμών μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο, όταν ήδη εφαρμόζονται πολιτικές προσανατολισμένες προς υποστήριξη συγκεκριμένων κοινοτήτων και όπου αυτές οι πολιτικές εναρμονίζονται με τους στόχους του συνεταιρισμού και με τις Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές.

Καταλήγοντας, οι συνεταιρισμοί θα πρέπει πάντα να έχουν ως γνώμονά τους την ακόλουθη προτεραιότητα για την άντληση κεφαλαίων απαραίτητων για τη λειτουργία και την ενδυνάμωσή τους, εάν δε θέλουν να απωλέσουν την αυτονομία-ανεξαρτησία και τη δημοκρατική τους λειτουργία:

1^{ον} : Από τα ίδια τα μέλη του συνεταιρισμού.

2^{ον}: Από άλλους συνεταιρισμούς και από συνεταιριστικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

3^{ον}: Από κοινωνικά ομόλογα και «κοινωνικούς επενδυτές» (social investors).

4^{ον}: Από τρίτους εμπορικούς δανειστές και από χρηματοπιστωτικές αγορές.

Πηγές:

1. <https://www.ica.coop/en/media/library/survey-co-operative-capital-report>.
2. “Ο Γρίφος του Συνεταιριστικού Κεφαλαίου», Ανώτατη Επιτροπή για το Συνεταιριστικό Κεφάλαιο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης (ICA) , <http://isem-journal.blogspot.com/2016/07/ica.html>
3. “Developing a typology of cooperatives and producer organisations in the EU” των Jos Bijman και Markus Hanisch.
4. “Support for Farmers’ Cooperatives, EU synthesis and comparative analysis report-Legal Aspects” του Ger van der Sangen.
5. “Innovations in Cooperative Ownership: Converted and Hybrid Listed Cooperatives”, A Business paper presented at the 7th International Conference on Management in AgriFood Chains and Networks, Ede, The Netherlands, 31 May – 2 June, 2006 των Bekkum, O.F. van και J. Bijman.